

SZERKESZTŐSÉG
és
KIADÓHIVATAL
hová a dolgozatok
és előfizetési pénzek
küldendők:
Kolozsvár, Ref. Theologia
2. számú lakás.

VASÁR NAP

IKÉPES CSALÁDI HETI UJSÁG.

AZ ERDÉLYI EV. REF. EGYHÁZI ÉRTEKEZLET-É
TÁMOGATÁSÁVAL
SZERKESZTIK:

NAGY KÁROLY, VAJDA FERENCZ,
ref. theol. tanár, felelős szerk. sz.-lónai pap, főmunkatárs.

Megjelenik minden vasárnap egy iven.

Előfizetési ár:

Egy évre . . . 4 korona. Negyedévre . . . 1 korona.
Félévre . . . 2 korona. Egy szám ára 10 fillér.

Felhívás.

Tisztelettel kérjük a „Vasárnap” azon t. olvasóit, a kik (1) egy koronát küldtek volt be, tehát előfizetésük már a mult számmal lejárt, hogy az előfizetési díjaikat a jelen évnegyedre siessenek beküldeni, nehogy a lap szétküldésében akadály merüljön fel. A kik felhívásunknak nem tessnek eleget, azoknak lapunkat e hó végétől nem küldhetjük meg!!

A szerkesztőség.

Ébredezés.

A tengeren járó hajóknak a közelgő vihart sirály-madarak jelzik. Megérik a fenyegető veszedelmet s a hajók körül repkedve éles vijjogó hangjukkal, mint valami jajkiáltásokkal figyelmeztetik a hajók népet a közelgő veszedelemre. Hangjukra a hajókat vezető kapitányok s a matrózok sietve tesznek előkészületeket, felülvizsgálják, rendbehozzák az árboczokat, a köteleket, a hajófalakat, a mentő csónakokat s munkájukban még az utasok is készséggel segítkeznek. A kapitány kiadja a parancsokat s mindenki kettőzött éberséggel áll őrt kijelölt helyén.

A magyar református egyház hajója körül is régen röpködnek a vészt-jelző sirályok. Hangjuk régóta figyelmeztet. Kevesen adtak hitelt eddig szavuknak. De a vést első fuvalmait immár mindenki kezdi érzeni. A csendes vizek immár fodro-

zódo hullámokat hánynak s ha nem erősen is, de már ingatják a hajót.

A hajó népe most már ébred. A vezetők a kormány hidjáról messzibbre látnak s látván a vesélyt, tanácsra ülnek össze a kapitány körül.

Mindenki érzi, hogy ha külön-külön munkát végeznek is: az egésznek egy célra kell nézni, hogy a hajó, melyen mindnyájan haladnak, megmentessék. Most el kell maradnia a széthúzásnak, a személyes torzsalkodásnak. Itt egy szabály van: *mindnyájan egyért — az anyaszentegyházért.*

Ilyen gyűlése volt husvét utáni szerdán és esütörtökön a magyarországi református tanároknak — Debreczenben. Kétszáznál több munkása volt ott együtt a magyar ref. egyháznak s egy szívvel, egy lélekkel jelentettük ki ott, hogy a közeli veszedelemmel szemben tömörülnünk kell egyházunk védelmére.

Minttha a feltámadás ébresztő harsonája zúgott volna füleinkbe! Ébredjen a ki még alszik! Ifjuságunkat, vezetésünkre bizott legdrágább kincsét a szülőknak, egyházunknak és nemzetünknek úgy neveljük, hogy a tudománnyal és evangéliumi élőhittel véteztet férfiakká legyenek. Kiknek hűsége mint a szirt a habok közt, mindig megálljon!

Össze kell fogunk egyházunk s iskoláink szabadságának védelmére. Egyházunknak és iskoláinknak e szabadsága nem egyszer védte már meg az egész magyar nemzet szabadságát és alkotmányát a mult nehéz napjaiban s ez a feladat a jövőben is reánk néz.

Református iskoláinkban gyermekeink nem csak ezt a magyar földet, magyar népet, hanem ennek ősi jogait, alkotmányát, függetlenségét is ismerni, szeretni tanulják és szent vallásunkból vesznek bizodalmat, erőt arra, hogy Isten az igazak védpaizsa

s legyenek bár még kevesebben, legyenek még szegényebbek és elnyomottabbak: ügyük diadalra jut.

Istenben hívő, bizó s az ő szent ügyéért munkára, harcra kész nemzedéket nevelni: ez a református egyház iskoláinak és tanárainak leg-szentebb feladata. Ezzel a meggyőződéssel lelkünkben távoztunk az ősi kálvinista Debreczen hatalmas templomának és fényes kollegiumának falai közül. Ennek vagyunk s leszünk még buzgóbb apostolai. Ki a mi iskoláinkra bizza gyermekei nevelését, abból lesz hívő keresztyén és lelkes magyar.

Dürer „Viharban” című imájával esdeklünk: ha

„Bősz haraggal zug a hab
A hullám s vad elem:

Csak te vagy, ki ránk figyelsz
Ur Jézusunk!

Oh, jöjj és légy gyámolunk!

Oh, jöjj és légy gyámolunk!!

Nagy Károly.

Az élet utai.

(Felolvastattott a brassói ref. egyház vallásos estélyén.)

K. gy! Az élet utain a hitetlenség teszi az embert holdogtalanná. Napjainkban a vallásos lélek mintha kiháló félbe lenne az emberiségből; az anyagi javak hajhászása, világi hírnév keresése, könnyű élvezetekben gazdag élet, ezek képezik a földi vágyódások netovábbját és mert ezek nem az igazi emberi javak, milliókat tesznek boldogtalanná. Tényleg a vallásos élet veszedelemben forog napjainkban, mert helyét az anyagiasság, a felekezetieskedés és az ezekből támadó választófalak és gyűlölködések foglalják el. A jó Istennel és az ő szent fia a Jézus Krisztus igaz tudományával ma legtöbb ember keveset gondol és ez bajaink kutfeje, mert a földi emberre mi lehetne boldogítóbb, mint szent vallásunk igazságának átérzése, hogy a jó Isten kormányozza a világot.

Mégis talán semmiben sem kételkednek annyira az emberek, mint az isteni világigazgatásban. — Különösen az élet megpróbáltatásai ejtenek többeket tévedésbe. Sokan így gondolkoznak: Én, készséggel hinnék az isten világigazgatásában, mert érzem, hogy ez lelkemnek nagy megnyugtatóra volna, ha nem látnám embertársaim szenvedéseit, melyek kételyt támasztanak bennem.

A betegség, hány családapát ragad el legszebb éveiben és e szegény család ez által a legnagyobb nyomorba jut. A jégeső, aszály, hányszor semmisítik meg a gazdának legszebb reményeit. Az élet bizonyítja, hogy sokszor a gonosz jólétben, tisztességben él, míg az ártatlanság igen gyakran méltatlanul kell szenvedjen. — Az élet esélyeinek ilyen irányu szemlélete sok emberben kételyt támasztanak és megingatják egyéni boldogsága kárára, hitének alapját.

Keresztyén gyülekezet! Tagadhatatlan igaz, hogy az élet megpróbáltatásai gyakran érzékenyen nehezdednek vállainkra. Az élet bajai: szükség, gond, betegség, halál néha olyan gyors egymásutánban lépnek fel egyes ember életében, hogy még a leg-

kegyesebb is lelkének első megrendülésében méltán kiálthat fel így: Uram, ne kísérs felettedb, mert el nem bírom a csapást!

A hívő embert azonban az élet csapásai meg nem rendítik, mert jól tudja, hogy azok a fiuvá fogadtatás probakövei. Az ur a kit szeret, azt megdorgálja. Valamint mentől tisztább a buza, annál többet rostáltatott és az arany is mentől finomabb, annál több próbát állott, sőt a sajtóban is a legédesebb szőlő szorongattatik inkább — úgy az ur az igaz keresztyénre is elküldi a keresztviseles napjait, mint a hogy az ő szent fiát a Jézust sem kimélte.

Mégis, ha bár úgy tapasztaljuk, hogy az életben sok a keresztviseles, azt épen nem állíthatjuk, hogy a mi földi napjaink során több volna a fájdalom, mint az öröm.

A kérdés tisztázása okából vizsgáljuk meg csak saját életünket. Nem többet vagyunk-e mi egészségesek, mint betegek? Az élet, a ki azt megérti, nem több örömet nyújt-e, mint fájdalmat? Bizon, a kiből hívő lélek van, hálával borul le a jó Isten előtt, mert több jót nyertünk mindnyáján ő szent felségétől, mint a mennyire érdemesek vagyunk

Ha az önvizsgálatnak magaslatára fölemelkedtünk, azon eredményre jutunk, hogy a legtöbb szerencsétlenségnek nem az isteni gondviselés hiánya az oka, hanem az emberi gondatlanság. — Mert, vajjon nem lennénk-e egészségesebbek, ha az élvezetekben mértéket tartanánk; elégedettebbek ha földi javainkra jobban ügyelnénk? A föld bizonyonnyal csak azért nem mennyország, mert rajta az emberek nem angyalok. Legyünk csak jobbak, életünk is boldogabb lesz.

Sokszor tapasztaljuk, hogy a szenvedések épen abból támadnak, hogy a módokat, a melyet Isten helyzetünk előnyére nyújtott, számba sem vettük. Például, milyen sok elemi csapás és kóros baj lenne elviselhetőbb, vagy épen keletkezésében elfojtva, ha a nép igénybe venné: a villámhárítót, a tűz, a jégkár és az életbiztosítást, betegség esetén az orvosi tanácsot. Valóban, ha az emberek az okos ész józan tanácsára többet hallgatnának, száz csapás közül aligha egy érné őket. Szomoru igazság az, hogy az értelmetlenség és könnyelműség több szerencsétlenséget okoznak, mint a véletlenség.

A mi azt illeti pedig, hogy Isten megsemmisíthetné, azokat az erőket, a melyek az embereknek kárt okoznak: E beszédben nincsen bölcsesség! Mert velük együtt a bennök levő áldás is megsemmisülne. Igaz ugyan, hogy a tűz már sok kárt okozott a világon, de másfelől ezer annyi áldást is hozott. A tűz melegíti szobánkat, megfőzi ételünket, megolvasztja cseljainkra a hasznos érczetek. A vihar is bár fákat tép ki, épületeket romból; de másfelől elsepri a ragályos gőzöket és megtisztítja a levegőt. Szóval minden látszólagos rosszban benne rejlik a jó is, a mi javunkra.

Igy van ez az erkölcsi világban is. Ha Józsefet el nem adják testvérei, aligha lesz belőle népnek szabadítója. Faraó zsarnok önkénye nélkül, az ígélet népe nem látja meg Kanaánt. A zsidók ha nem szükkeblűek, talán még a keresztyénség sem

lett volna olyan gyorsan világvallássá. — Ezek és számtalan példázó körülmény el kell némitsa ajkunkon az isteni gondviselés ellen keblünkben felzuduló panaszokat.

Keresztyén gyűltkezet! Még szelésebb látóhatárt nyerünk az élet rejtett titkaiba, ha a világban levő rosszat és az ebből eredő szenvedéseket úgy tekintjük, mint a gondviselő Isten nevelő eszközeit, melyek által, minket gyermekeivé és az örök élet birtokosaivá kíván tenni. A szentírás szavai szerint az örökéletet csak az a halandó nyerheti el, a ki tehetségeit, melyekkel Isten felruházta, az ő czéljai szerint használja. Mégis a szerencse napjaiban a legtöbb ember nem él istenes életet.

Az élettapasztalat is azt tanítja, hogy a nevezetesebb emberek jórésze alacsony sorsból emelkedett ki, ebből azon igazságra jutunk, hogy a megpróbáltatások, az erőkifejtésnek ösztönzői. Avagy, a legkitünőbb találmányok, a leghasznosabb műszerek, nem a legnehezebb időkben nyertek-e életet? Igen, mert a szükség felébreszti a szunyadó erőket, életre hívja az elrejtett tehetségeket, megtanít dolgozni és imádkozni. Valamint a csillag tábor is a sötét éjben ragyog a legpompásabban, úgy az aggodalmak sötét napjaiban támad milliók lelkében életre az élő hit és az Isten félelem.

Korunk sok szerencsétlenségét és bajait az élő hitből fakadó erős meggyőződés hiányának tudhatjuk be. Felpanaszolható bajainkat, Isten részben bűneink büntetéséül, részben megpróbáltatásunkra bocsátotta reánk.

A büntetésekből eredő szenvedéseknek, mi vagyunk okai. A tékozlás következménye a szegénység; a mértéktelenség a betegség. Ezekkel, Istennek czélja az, hogy megóvjon minket a nagyobb rosztól.

A büntetésből eredő szenvedések rendeltetését, igen szépen illusztrálja a következő példázat:

Egyszer egy gyermek, ledőlt a tó partján és elaludt. Apja pedig a közeli hegytetőn dolgozott. Hirtelen szélvész támadt és felkavarta a tó hullámain, melyek kicsaptak a partra és már-már elborították a gyermeket. Az apa kiabált, de a gyermek csak tovább aludt. A veszély nőtt, a kétségbeesett apa követ ragadott és gyermekét megdobta. Az úti s a gyermeknek fáj, de felébredt és még kellő időben menekült.

A példázat értelme pedig a következő: A gyermek jelképezi az embert az ő biztonságával; a hullám a bűn, a mely elborítással fenyegeti a lelket; az apa a jó Isten, a ki a szenvedés követ a bűn álmába merült emberre dobja.

A gondviselő Isten, mint láttuk először, inti, dorgálja az embert, ha ez nem használ, akkor megostorozza, úgy, hogy bűnösségének tudatára kell ébredjen.

Ha felébred és menekül a megsemmisülés hullámaintól, megnyeri az Atya bocsánatát. Ha makacsul megmarad bűneiben, összecsapnak kéréltetlenül felette a hullámok. Oh, bizony Istennek utmutatásait meglátni a világ folyásában, ez a tudományok tudománya.

A megpróbáltatásból támadt szenvedések között az igaz keresztyént megnyugtatja a gondolat,

hogy azok Istentől jönnek és a mi tőle jön, az a mi javunkra van. Leveszi pedig azokat ő szentelése vállainkról, ha azokból kellő hasznót vetünk, a mikor nem is reméljük. E lelki nyereségek életünkben nagy jelentőségűek, mert általok ismerjük meg az élet valódi becsét. Az egészség értékét, ha betegek vagyunk, a béke áldásait pedig, a háborgatás napjaiban ismerjük meg igazán. A tartós szerencse elbizakodottá, érzéketlenné teszi az embert; az állandó boldogság az életuntság és közöny dajkáivá lesznek. A szenvedések között ellenben megtanulja az ember a türelem erényét, a kitartást és imádkozást.

A kinek dolgai mindig kedve szerint folynak, lehet-e az tapintatos? Avagy a megbocsátás erényében gyakorolhatja-e magát az, a kinek soha senki fájdalmat nem okozott?

Kifejlődhetik-e türelme azon embernek, a ki mindig ünnepelnek? Bizonyára nem.

Ezekből láthatjuk, hogy a szenvedések teszik az embereket jobbakká és tökéletesebbékké. Elmondhatjuk azért, hogy az élet szenvedései tanúbizonyságok az isteni világigazgatás bölcsességéből.

A szenvedések nevelő eszközök Isten kezében. Valamint a földi apa gyermekei nevelésénél azok jelleméhez, egyéniségéhez alkalmazkodik — p. o. a szelid lelkületű leánykával másképp bánik, mint a rakoncátlan fiúval, — úgy Isten is mindnyájunkkal szembe más és más módot használ, boldogságunk javára.

Az elmondottak megvilágítására még egy életkörülményt óhajtok megvitatni. Vannak ugyanis rendkívüli, megrendítő szenvedések, midőn a hívő lélek is ingadozik és a gondviselés törvénye lelke előtt elborul. Midőn kis gyermekek feküsznek napok hosszat olyan kinokban, hogy még a pogány is megszánná őket. Midőn élet és halál között vergődnek szegény betegek és kiáltoznak égető kinaik miatt; környezetük elkeseredve szól: vajjon az Isten itt is az ő szeretetéről teszen-e tanúságot?

Feleletül e kérdésre két képet mutatok be. — Egy tudós, dolgozószobájában számított a csillagvilágok egymástól való távolságát. — Lábai alatt játszott kis fiacskája. Egy idő után megszólalt: apa, miért olvasod te mindig azokat a nagy könyveket, miért irsz betűket, miért nem rajzolsz inkább nekem lovacskákat? Az apa, mosolyogva nézett kis fiára. Mit feleljen neki, előadást tartson a csillagászatból? Nem. Egyszerűen így szólott: fiacskám, te nem érted a mit én most dolgozom, de ha Isten nagyra nővel, megtudod miért bujta apád annyit a könyveket.

Már most mit szólanátok, ha egy három éves gyermek, lábával dobantva daczosan, hasonló helyzetben töletek követein: Én akarom tudni! Vagy sirva fakadva tovább kérne: Oh mondja meg édes apám!

Valamint egy három éves gyermek nem érheti meg apja munkája becsét, úgy mi Isten gyermekei szintén nem tudjuk megállapítani, hogy az ő bölcsessége, miként munkálja a mi javunkat. Mi csak egyet tudhatunk Üdvözítőnk szent vallásából, hogy: „Mind jó a mit Isten teszen, szent az ő akarata.”

És most vegyük elé a másik képet.

Egyszer egy öreg remete üldögélt kunyhója előtt és elmerengett a mult képein, majd meghasonlott lélekkel szólt: „Sok időt éltem át, de azt nem tapasztaltam, hogy az életben igazság lenne. Látom az erényt keresztre feszítve, a gonosztságot a diadal szekeren. Valóban talány előttem, hogy miért mondják, hogy az Isten utai jók és igazak.“

Elmélkedése közben szemeire álm nehezedett. Álmába, egy szelid tekintetű angyal lépett elébe emberi formába és szólt: Kételkedő ember, kelj fel, kövess engemet, megmutatom neked a gondviselés utait! A remete felkelt, vette botját és követte az angyalt.

Hosszas gyaloglás után betértek egy házba. A gazda vendégeit szívesen fogadta, jól ellátta. — Étkezés közben pedig így beszélt hozzájuk: Jám-bor utasok, én ma örömnapot ülök, mert kibékültem ellenséggemmel, ki felújított barátságunk emlékére egy arany kehelyvel lepelt meg. Másnap, midőn szíves barátsággal elbucsuztak a gazdától, látta a remete, hogy az angyal kiveszi észrevétlenül a szekrényből az arany kelyhet és oldaltáskájába rejti. Szólni akart, de az angyal elnémitotta: Hallgass, ilyenek az Urnak utai!

Utra keltek és csakhamar egy más házba tértek be. A házi gazda, ki különben is igen fősvény ember hírében állott, szidalommal és maró gunynyal halmozta el vendégeit. Távozzunk, szólt az angyal a remetéhez, rázzuk le még e ház porát is saruinkról. Távozóban pedig az arany kelyhet a házi gazdának ajándékozta. Mit cselekedtél? kérde a remete? Az angyal a remete ajakára tette kezét: Hallgass, ilyenek az Urnak utai!

Estére más házba tértek be egy szegény emberhez. A szegény tőle telhető szíveséggel halmozta el vendégeit. Társalgás közben aztán elpanaszolta, hogy a sok csapás és ellenségeinek rossz akarata tönkretették és most kis hajlékán kívül nincs egyebe. Az angyal vigasztalta: Isten nem hagy el! Távozásakor azonban a vigasztaló a szegény ember feje fölött fölgujtotta hajlékát. A remete megakart a angyalt akadályozni. De ez kezét annak ajakára téve, szólt: légy békével, ilyenek az Urnak utai!

Már jó késő este betértek ismét egy hajlékba. A házi gazda boldog ember volt. Minden öröme egyetlen fiában telt. Itt is jól fogadták őket, éjjeli szállásra megmarasztották. Másnap, midőn utra készen voltak, így szólott a gazda: Becsületes utasok, én nem kísérhetlek el, azonban fiam megmutatja az utat a pallóig, mely a folyón keresztül vezet, de kérlek, ügyeljetek egyetlen gyermekemre, hogy baj ne érje. Isten örködni fog felette: mondá az angyal — és a gazdával bucsuzóra kezét szorított.

A mint a keskeny pallóhoz értek, a kis fiu vissza akart térni, de az angyal mondá: menj csak előre. A fiu ment és mikor a palló közepéig eljutottak, az angyal megragadta két kézzel és a mély vízbe lökte. E szörnyü látványra a remete felháborodottan kiáltott fel: Te nem vagy égi lény, te ördög vagy, emberbőrbe öltözött gonosz! Inkább a vízbe ugrom, vagy a ragadozó vadak prédája leszek, de tovább nem követlek.

Az angyal ismét szájára tette kezét és szólt: Némulj el rövidlátó ember, ilyenek az urnak utai!

De a remete szenvedélyvel tovább beszélt: Hazug vagy alvilág szörnye, emésszen meg a pokolnak tüze. Távozz tőlem! Es ekkor, mintegy varázsütésre, az angyal arcát mennyei fény dicsőíté meg, ajka pedig, mint fenséges orgona néma bugása szólt: Jám-bor remete, akarom, hogy megértsd, miszerint Isten örök szeretet, azért megmagyarázom a történeteket.

A pohár, melyet a jó embertől elvettem, meg volt mérgezve, a fősvény, a kinek adtam, méltó büntetését veszi, mert iszik belőle és meghal.

A szegény, de becsületes ember, kinek házat felgyujtottam, az üszkők között kincset fog találni és boldog lesz. A gyermek pedig, a kit én a vízbe dobtam, ha életben marad, orgyilkos, gazember lett volna, mert rosszul volt nevelve. Az apát az Isten rendre megvigasztalja, a gyermek pedig felszáll az Atyához, a ki engemet elküldött, hogy az ő gondviselésének legalább parányi részecskéjével tégedet megismertessek.

A remete felébredt — körülnézett — sehol senki. Csendesen felállott, bement kunyhójába és többé sohasem beszélt a gondviselés igazsága ellen. (Kehr. u.)

K. gyülekezet! Helyezzük mi is bizalmunkat az örök Istenbe, akkor minden sorsban, még a legnehezebb bánatban is, csüggedés nélkül fogunk megállani az élet utain.

Pécsy Árpád,

brassói ev. ref. pap.

Vasárnap

*Csak olyanok tartnak sokan,
Mint akármely hétköz napot,
S forgolódnak a dologban,
Mit kezük tegnap elhagytak!
Az ilyenek sohse várnak:
Imára hívó vasárnap!*

*Sokan képzelt, ludós ésszel
Tagadják az isten voltát:
Bár hirdelik szerle-széjjel
A természet csodás dolgát!
Az ilyenek sohse várnak:
Imára hívó vasárnap!*

*Mások épen tőled félnek . . .
A harang nyelve bongta szót!
Mégis megriad a lélek,
Ha a vágy a bűnre hajol!
Az ilyenek sohse várnak:
Imára hívó vasárnap!*

Némelyek meg elfelejtik
Gazdagság, fény, pompa mellett.
Hogy az élet nem ér semmit,
Ha nem gondozzuk a lelket!
Az ilyenek sohse várnak:
Imára hívó vasárnap!

Isten ígétől remegők,
Bölcs bolondok, balga bölcsek,
Csak muló kincseket keresők,
S kik imádják ezt a földet:
Sohse várnak . . . sohse várnak:
Imára hívó vasárnap!

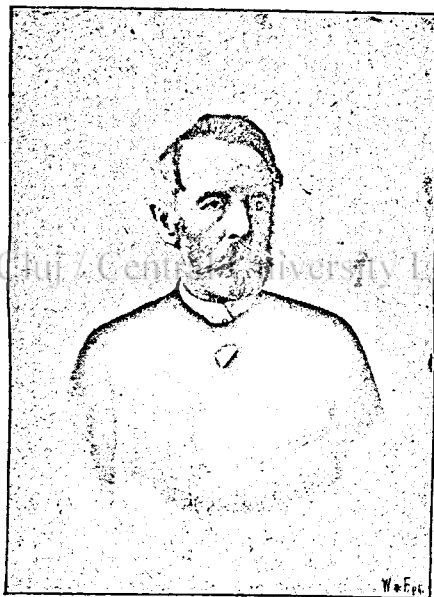
Ámde várnak a szegények,
Sziók, lelkők vigaszra vár:
A fájdalom hívó lélek:
A szent házban gyógyírt lalál!
Az ilyenek mindig várnak:
Imára hívó vasárnap!

S a megtérő bűnös pedíg
Remélve kér bocsánatot!
E nap hullatja könnyeit:
A kit mindenki elhagyott!
Az ilyenek mindig várnak:
Imára hívó vasárnap!

S gazdag, boldog ki tudja azt,
Hogy mindent az isten adott:
Földi munkát e nap halaszt
S istennek hoz áldozatot!
Az ilyenek mindig várnak:
Imára hívó vasárnap!

Hát én . . . hát én milyen vagyok?
Bűnös? szegény? . . . világ szerint . . .
Boldog? gazdag? vagy elhagyott?
Egyes ember minék tekint? . . .
Nem tudom, de mindig vártak:
Imára hívó vasárnap!

Zajzon Mihály.

Tassi Végh Bertalan.

Szász egyházi szokások.

Tanulságul „Az Osztrák-Magyar Monarchia” 389-ik füzetéből.

A szászok szokásainak, egyházi életének ismertetése végett ideirjuk a következőket:

A szász falvakban legnagyobb tekintélyű ember a pap. Általában ő a nép vezetője és tanácsadója. A barczasági községek kivételével a szász paraszt a maga papját mindenütt „wohlehrwürdiger Herr Vater”-nek és a papnét „tugendsame Frau Mutter”-nek szólítja. Üresedés esetén a községek maguk választják papjaikat. A választandó pap kiszemelése nagy körültekintéssel történik. Az új papot hagyományos formások mellett ünnepélyesen iktatják be hivatalába. Ugyanis: a beiktatás napjának reggelén lovas bandériumtól kísért küldöttség jelenik meg a megválasztott pap lakásán. A küldöttség szónoka ékes beszéddel hívja meg, igérve, hogy a község minden tagja engedelmes

gyermeké és szerető híve lesz. A pap viszont ígéretet tesz válaszában, hogy nyájának küséges pásztora és híveinek igazi atyja lesz.

E beszédek elhangzása után a pap családostól kocsira ül és a menet megindul. A sor élén haladó lovasok egyike háromszínű magyar zászlót, másika pedig piros kék színű szász zászlót tart kezében. Ezek mögött lovagolnak a kürtösök s a község módosabb gazdái. A menet közepe táján két hatlovas kocsis halad. Az elsőben a beiktatást végző esperes ül a kerületi gondnokkal. A második, virágokkal és lombfüzerekkel díszített kocsiban ül az új pap családjával. Így vonul a menet a templom elé, hol az egyháztanács és a hívek levett kalappal várják az új papot.

Ha más községből viszik a papot, mihelyt a menet a község határába ér, az új pap leszáll a kocsiból és imádságot mondva, megáldja a határt. A község utcái ünnepies szint öltenek. A kapuk

mellé fenyő- vagy nyírágak vannak tűzve, a házak homlokzata pedig virágokkal és lombkoszorúkkal díszesleg. Pisztoly és mozsárlövések hangzanak el, mikor az új pap a templom elé megérkezik, hol az egyháztanács elnöke beszéddel üdvözi.

A beiktatás és az ünnepies isteni tisztelet után kezdődik a lakoma, melyen az ételeket és italokat a falu legszebb menyecskéi és leányai hordják föl s a melynek étlapjáról soha sem szabad hiányozni a nép bizonyos kedvelt ételeinek. Az ünnepi ebéd rendszeren délután öt óráig tart, mikor a beiktatást végző pap hangulatos beszéddel zárja be.

Az új pap azonnal gondjai alá veszi hiveit. Legelőször is megnézi, milyen állapotban van a templomi ének- és zenekar, mert a szász paraszt vasárnaponként a templomban zenei élvezetben is akar részesülni. Nincsen olyan szász falusi templom, a melyben a tanító vasárnaponként valami, ha még olyan egyszerű zeneművet is elő ne adasson. Sok községben a fiatalság sorából alakult dalegyesületek és egész népzenekarok is működnek.

Gondjába veszi a pap nemcsak az iskolákat, hanem a falu olvasókörét és az ifjusági egyleteket is, mely szövetségek a szász nép legérdekesebb intézményei s a melyek egyenesen a pap és az egyháztanácsosok felügyelete és gondozása alatt állanak. — Az ifjusági egylet magában foglalja a községnek iskolát, végzett s konfirmált ifjait és leányait. Célja mindkettőnek az ifjuság erkölcsi nevelésének előmozdítása és az egyesület kebelén belül az ifjuság mindenféle ügyeinek rendben tartása. Mind a kettőnek meg vannak a maga külön alapszabályai. A legényeknél az *Allknecht* (öreg legény), a leányoknál az *Allmaagd* (öreg leány) állanak az egyesület élén.

A templom pontos látogatása, az alapszabályok rendelkezéseinek s a közösen hozott határozatoknak szigorú megtartása, a *szerénység* és a *becsületesség ápolása*, továbbá a *tünczban és fonóban a jó magaviselet megőrzése* azok a feladatok, melyeknek teljesítését ez áldásos intézmény meg kívánja.

Szükségesnek és alkalomszerűnek is tartottuk a szászoknak ezen szép egyháztársadalmi intézményeit bemutatni. Szükségesnek, mert az erdélyi szászok nemcsak a szorgalomnak és a takarékoságnak példányképei, hanem példányképpül szolgálhatnak a vallásos buzgóságban és az egyház iránti szeretetben is. Ebből kifolyólag, náluk már régóta virágoznak az olvasókörök, ifjusági egyletek, dalkörök, melyekről mi még csak most kezdünk álmodni. És a mi fő, az, hogy minden egyesület az egyház testéből nőtt ki s annak felügyelete alatt. Alkalomszerűnek pedig azért tartjuk, mert ref. egyházainkban éppen most vannak alakulóban az efféle egyletek. Nem árt tehát, ha jó példa áll előttünk.

Ma mindenben a divatnak élünk. Ha a világ így halad, a vallásos buzgóság és a templombajlás is divattá válik, pedig annak a lélekből önként kell folyni. És ime, mégis felülről kell, hogy erőszakolják a templombajlást, hiszen a közoktatási miniszter *elrendelte*, hogy a tanítók kísérik a gyermekeket templomba. A földmívelési miniszter

pedig azt rendelte, hogy a régi magyar nemzeti ünnepeket, milyen az aratási ünnepély is, ismét honosítsák meg. A mi kálvinista egyházunk, régi hagyományához híven, legyen ismét zászlóvivője az egyházi buzgóságnak és a nemzeti szokásoknak. Torda-Szent-László.

Borbély József.

Mai képünkhöz.

A nagy idők immár lehanyatlott egyik nagy alakjának képét mutatjuk be olvasóinknak. *Tassi Végh Bertalant*, kit e hó 3-án bucsuztatott el az előktől *Dr. Bartók György* püspökünk.

Született Pestmegyében, Tass községben 1813. január 25-én. 1831-ben magyar testőr, 1836-tól a 8-ik huszárezrednél főszázados. A szabadságharcban 1848 július 1-én vette kezébe a fegyvert s 1849. augusztus 21-én tette le azt Nagyváradon Paskiewits herceg orosz főparancsnok előtt.

Mint huszárezredes küzdötte végig a szabadságharcot a 7-ik huszárezrednél s karségéd volt az V. hadtestnél gróf Vécsey Károly tábornok mellett. Részt vett minden ütközetben, ezek között: Arad vára ostromában s a temesvári csatában is. A szabadságharc után golyó általi halálra ítéltetett, mely ítéletet 1850 márczius 4-én kegyelemből 10 évi, vasban töltendő várfogságra változtatták, vagyon, hivatal és érdemeiktől való megfosztás mellett. Súlyos fogságát béketűrőssel és példás önmegtartással viselte.

Legyen áldott emlékezetük a hősöknek, kik nekünk szabadságunkat megtartották. Vessük szívünkbe s hagyjuk gyermekeinkre a halát irántuk s a lelkesedést örökségük — a magyar szabadság iránt.

J.

Világkrónika.

A bur-angol háború. Az angolok utolsó nagy veresége óta, midőn Methuen lord egész századával a burok fogságába esett: komolyan kezdenek gondolkodni a büszke angolok is a békéről. Ennek jelül lehet tekinteni azt, hogy megengedték az európai burküldötteknek, hogy visszaütazzanak házájukba és tanácskozzanak a vezérekkel. A másik jele pedig az, hogy *Wolsley* angol tábornok gyorsan Afrikába utazott, hogy Kitchener fővezérnek tudtára adja a király békés szándékát. Talán az Isten meglágyítja a királyok szívét és békét adnak a népnek. Ez iránt most folynak a tárgyalások.

Rhodes Cecil meghalt. Ez az ur úgy ismeretes a világ előtt, mint „gyémánt király.” Szegény legény volt. midőn Afrikába kivándorolt. A szerencse kedvezett, csakhamar dúsgazdag, gyémánt király lett. Rhodes volt egyik előidézője a bur-angol háborúnak, s azóta is folyton szította. A halál véget vetett életének, nem érthette meg az angolok győzedelmét.

A kolera. Konstantinápolyból jö a hír, hogy Medinában márczius 16-ától 24-éig 11, Mekkában márczius 18-ától 24-éig 523 és Dseddában ugyan-csak 18-ától 24-éig 17 ember halt meg kolerában. A kolera fellépése óta összesen 1129 ember esett áldozatul a járválynak.

Magyar könyvek Amerikában. Homestead-Pa amerikai városban ötven ezer magyar ember lakik. Ezek a kivándorlottak most 11 ezer magyar könyvet vásároltak egy pesti könyvkereskedőtől. Szép dolog, hogy a magyar nyelvet ott künn sem akarják elfelejteni, de szomorú dolog, hogy a kivándorlás által egyre csökken a magyarfaj.

Krónikás.

Apróságok.

Luther Márton jeles mondásai.

Az isten tisztelet. Istent tisztelni nem tesz egyebet, mint Isten igéjét hallgatni s örömmel és buzgón teljesíteni. Isten így szól Luther által: Kedvemre vélsz cselekedni, ha szent edényeket készítesz, ha templomokat emelsz: de én mindezekre nem szorulok. Halljad mit mondok: Ha szeretsz, ha kedvemre akarsz tenni, segíts a szegényeken, tégy a mint kívánod, hogy mások teveled cselekedjenek, mert mindegyik szükölködő társadban, ki segélyedre s oktatásodra szorul: én fordulok hozzád. A mivel szolgál a jámhör jobbágy, polgár vagy alattvaló az ő urának: azzal szolgálja s tiszteli Istenét is. A gyermek, szolga és szolgáló a háznál engedelmesség s kötelességük hív teljesítése, a fejedelmek, urak, apa és anya hivatásukhoz képest jó kormányzás által szolgálják Istennek; mert az ő akaratát és parancsait teljesítik. Ez az egész világ hivatása, csak megfelelné is annak! Mert minden bármely állásu emberre rótt Isten kötelességeket, melyeknek betöltésével naponként kellene s lehetne neki szolgálni, hogy senki ne mentesse magát, miként nem tudja, hogyan s mivel tisztelje az Istent, vagy hiábavaló dolgot ne míveljen, más-ként tisztelve őt, mint a hogy rendelte s parancsolta s elmulasztva isten parancsát teljesíteni, a mint mi eddig vakságunkban cselekedtünk.

Isten igéje. Jegyezze meg minden ember, hogy a lélek minden nélkül ellehet, csak isten igéje nélkül nem és, hogy Isten igéjén kívül semmi sem segít ő rajta. Míg, ha Igéje: akkor mindene van; van az igében eledele, öröme, békessége, szabadsága, van minden java fölös bőséggel.

A prédikáció. A prédikáció, a keresztyén-ség örök igazságainak, isten igéjének szellemi kifejezése. Az a valódi istentisztelet, melyhez nem kell sem edény, sem cifraság, sem gyertya, sem kép, sem tábla, sem oltár, sem terítő, sem kő, sem füstölő, sem öntöző, mert mind ezek mind emberi találmányok, melyekre isten sem ügyel, s álfényük a valódi istentiszteletet homáiba borítja. *Egyre van szükség, az evangéliumra,* csak ezt hirdessétek jól, s ismertessétek meg belőle a néppel az igaz istentiszteletet, mely az Isten előtt kegyelmet nyert szív és élet. A prédikáció az istentisztelet fő része. A lelkész dolga a prédikálás, s ha nem prédikál (kath. papok) csak olyan lelkész: a milyen ember a vászonra festett ember.

A templomi ének. Nem osztózom azon véleményben, hogy az evangelium háttérbe szorítsa a művészetet, sőt óhajtom, hogy minden művészet,

kivált az ének, a zene, annak szolgálatában álljon, a ki adta és teremtette. Azonban a hosszadalmas bőjtben szokásos graduál — s ezekhez hasonló énekeket, melyek több mint két versből állanak: énekelje otthon, saját házában, kinek tetszik, a templomban ne fárasztuk ki a lelket tulságos hosszú énekléssel.

Szákramentumok. Igazi szentségek csak azok, melyek látható jelhez vannak kötve. A többiek, melyek ily jeggyel nem bírnak, ígéretek csupán. A miből foly, hogy *Istennek egyházában nincs több, mint két sacramentum; i. e. a keresztség és az urvacsora*, mivelhogy csak e kettőnél van meg nyilvánvalólag az istenileg rendelt külső jel és hünbocsánat ígérete. Arra valók ezek, hogy éljen mind kettőjökkel minden egyes keresztyén ember egész életében mindaddig, míg végül tökéletesen megkeresztelve és megerősödvé válik meg a világtól, újjá születve egy új örök életre, a hol majd Krisztussal együtt fog ülni Atyja országában, a mint ezt Ő szent vacsorája szerzésekor meg is ígérte, mondván: „Bizony mondom nektek: nem iszom többé a szőlőtőnek levéből mindama napig, melyen ujat iszom veletek az Isten országában.” (Márk XIV. 25.)

I.

Egyházi élet.

Az idők jele. Egyik egyházi lapban a fölött vitáznak a lelkészek, hogy a papnak kell-e istentiszteletet tartani akkor, ha senki se megyen a templomba? Hát ez bizony furesza vitakérdés. Szomorú jele az időknek, ha még az is meg esik (pedig, hejh, sok helyt megesisik!), hogy harangoznak reggel, megnyílnak a templom ajtai... pap, kántor, harangozó lesik, ha vajjon jó-e valaki a templomba? S aztán, ha látják, hogy senki se érkezik, szépen haza mennek, a mint jöttek. Ez így tart egy hétig... kettőig... sőt tovább egy pár esztendeig. Egyszer aztán a pap is, a kántor is azt mondja: hát miért menjünk templomba, ha senki se jó? Marad egyedül a harangozó. Ő már kitart hűségesen. Harangoz rendesen, de már nem nyit templom ajtót, mert nincs kinek. Így szűnt meg igen sok egyházban a hétköznapi templomozás. Nem jól van ez így atyámfiai. A templom, a harang arra való, hogy Istenre emlékeztessen, imára hívjon. A munkán csak úgy van áldás, ha Isten nevében fogunk ahoz. A harangok hívogató szavára, nyílnak meg újból a templomok ajtai; a lelkészek vegyék válaikra palástjaikat még hétköznapon is; szólaljan meg az orgona újból: és meglássátok, ha egyszer, kétszer csak az üres padok előtt imádkozik is a pap, de már a harmadik esetben lesz közönség és rendre megnépesedik a templom. Végezze mindenki a maga dolgát: a pap tartson rendesen istentiszteletet, a gyülekezet járjon rendesen templomba. Így van ez jól.

Egyházi estélyek Szász-Lónán A tél folyamán a szász-lónai egyházközségben is tartattak egyházi estélyek. Mi történt azokon? Semmi rendkívüli, nagy dolog nem történt, mert hiszen a cél nem is az volt, hogy a világraszóló dolgokat csi-

náljuk. Minden egyes estélyre a lelkész alkalmas felolvasási darabokat választott ki és azt felolvasta. Ezen kívül volt szavalat. Ezt az iskolás gyerekek végezték. Részint szabad előadásban, részint felolvasásban előkerült a [vallások eredete, a természeti állapotban levő népek vallása. A magyarok és vallása. Továbbá a Toldi monda-kör, Toldi ifjúsága Arany János remek kidolgozásában. Kisebbségi történetek a „Vasárnap”-ból, hazai és külföldi hírek, mit csinálnak a követek? És a mi fő: beszéd tárgyát képezte az egyház helyi dolgai. Az utolsó estély márczius 15-ének volt szentelve, mikor is a szabadságharc emlékeit ujtottuk meg. És az eredménye mi lett ezeknek az estélyeknek? — Mert az kevés, hogy nagy számmal vettek részt a gyülekezet tagjai, a főeredmény az, hogy mozgalom indult meg az egyház elhasadt harangjának újra öntése iránt és *rovatal nélkül* máris majdnem összegyűlt a szükséges pénz. Elmondhatjuk, hogy ezek az estélyek nyitottak utat a szeretet önkéntes megnyilatkozására. Vajha mindenütt így lenne!

Gyászhir. Egy derék, öreg pap haláláról adunk hírt. *Józsa Sámuel*, a középplaki egyháznak 44 éven át volt lelképásztora, 81 éves korában márcz. 30-án jobblétre szenderült. Az utolsó hét évet Kolozsvárt szerető leánya *Kilyén Sándorné* házában töltötte, mint nyugalmazott pap. Élete csendes és zajtalan volt. Munkálkodása, mint a nyári harmat, úgy szállott hiveire, jótékonyan, áldást adólag. Emléke legyen áldott.

Vegyes hírek.

A Kossuth-szobor ügye. Budapest főváros tanácsa fölratot intézett a képviselőházhoz, melyben azt kéri, hogy Kossuth-szobrának költségeihez az állam is járuljon hozzá.

Az Erdélyi Gazdasági Egylet márczius hó 24-én tartotta meg évi közgyűlését. Ez alkalommal melegen üdvözölték *Szabó József* elnököt, ki már 25 éve elnöke az egyesületnek. Szabó József szászfenesi birtoka Erdély egyik mintagazdasága.

Székely vasutak kiépítése. A napokban M. Vásárhelyről 100 tagu küldöttség járt a kereskedelmi miniszternél arra kérve, hogy fogjon hozzá a székely vasutak kiépítéséhez. Az új vasut építést Szász-Régennél kezdenék meg és rendre behálózának az egész Székelyföldet. Csak rajta, mert már az építéssel sok kivándorlót térítenek vissza.

Székely kongresszus. A nyáron megtartandó Székely kongresszus előmunkálatai már megkezdődtek. Az ország már belátta, hogy a székelység nyomasztó helyzetén segíteni kell. A kongresszuson azt fogják megbeszélni, hogy a segedelem milyen módon történjék. Budapesten volt a napokban értekezlet, melyen kimondották, hogy a munkálatot négy irányban indítják meg, u. m. 1. őstermelési, 2. ipari, kereskedelmi, értékesítési, 3. birtokpolitikai, adó- és hitelügvi, 4. közművelődési és munkásügyi irányban. Előre is sikert kívánunk.

Kutyavásár Budán. „Egyszer volt, mint mondják, kutyavásár Budán” — Arany János koszorús

költőnk ma már nem kezdhetné így egyik versét. Mert azóta ismét esett kutyavásár Budán. És pedig márcz. 29-én nyílt meg az ujkori kutyavásár, vagy a mint a kutyás gazdák mondják „kutyakiállítás.” Van ott a világnak mindenféle kutyájából, de aztán cifrák, hogy még a bécsi kutyák sem tesznek tul rajtuk. Hát még ha hallanók azt a rettenetes ugatást, csaholást, morgást, nyafogást, mit a kényes kutyák véghez visznek, mert hát a kutyának csak kutya becsülete van még a kiállításon is. Egy-egy kutyát 50 koronától 600 koronáig fizettek meg. Szép mulatás ez is, de azért kutyából nem lesz szalonna!

Róma Magyarország ellen. A pápa, a kit XIII. Leó néven neveznek s a kit a „Szentséges Atya” czímmel szokták megtisztelni hú hivei, legközelebb egy politikai sakkhuzást tett Magyarország ellen. Nem mi mondjuk ezt, hanem maguk a római katolikusok, a kik maguk hirdetik, hogy a „Szentséges Atya” ama ténye, a melylyel a Collegium Illyricumot létesítette s az antivari érseket primássá léptette elő, ilyen természetű. Maguk a róm. katolikusok írnak e tényről, úgy, mint a mely „magyar nemzeti tekintetből” csak fájlaható, mert „az ily nemzet” sokáig csak néhány politikai rajongónak volt ideálja, — reánk nézve veszedelmes ideálja míg most, természetesen: a pápa ő szentsége megteremti az illyr-nemzetet! . . . Maguk a római katolikusok lapok hirdetik, hogy politikailag az új intézet alkalmasnak látszik a délszláv politikai ábrándok központosítására, — s ez a beismerés a legnagyobb bizonyosság Róma magyar nemzet ellenes érzelmeiről, mert az aztán meggondolatlan érvelés, hogy alkalmas módon kellett volna tiltakozni a Szent Szék szándéka ellen. . . . S aztán a mi legnagyobb: maguk a róm. kath. lapok hirdetik, hogy a collegium illyricum magyar területen is működő papokat fogván nevelni: az intézet vezetésében a törvényes, a közjogi szellem turtozik érvényesülni. Mi ez más, mint elismerése annak, hogy a pápa által létesített collegiumban magyar haza ellenes papok fognak neveltetni?! Ugy is lesz, de azért ugyebár azt hirdetik: a pápa Magyarországot igen szereti! . . . Nos? az antivari hercegprimás és a collegium illyricum nem más, mint ellenséges érzület megnyilatkozása Róma részéről Magyarország ellen. Ezt a szeretetet hős ember nem állítja szeretetnek.

A róm. kath. autonómiai kongresszus küldöttsége márczius 13-án nyújtotta be a Ő Felsőgéhez az autonómiai szervezetre vonatkozó munkálatot és kérte annak megerősítését. A küldöttség elnöke és szónoka gróf *Szapáry* volt, kinek szavaira Ő felsége a következőleg válaszolt: „Meleg érdeklődéssel és élénk figyelemmel kísérem a mindkét szertartásu kath. kongresszus működését. Az önök által elem terjesztett szabályzatot megfontolás tárgyává teendem és jelentéssel végett a magyar kormánynak kiadom.”